

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д-р Камен Димитров Петров - Научна специалност „Администрация и управление (Гео икономика и регионална демография), УНСС – София, ф-т „Управление и администрация“ (зам.-декан по учебната работа)

Относно: Конкурс за академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8 Икономика с научна специалност Организация и управление (Селско стопанство и подотрасли) в Аграрен университет - град Пловдив.

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Мениджмънт и маркетинг“, факултет „Икономика“, съгласно Решение на АС № 9/30.11.2022г. за професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Организация и управление (Селско стопанство и подотрасли). Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно заповед № РД-16-900/25.09.2023 г. на Ректора по Аграрен университет -град Пловдив.

2. Информация за кандидата в конкурса

Единствен кандидат в конкурса е доц. д.н. Петър Борисов. Той е роден на 17 март 1980 г. в Пловдив. В периода 1998-2004 година завършва ОКС „Бакалавър“, ОКС „Магистър“ в АУ Пловдив, като през 2004 постъпва като „асистент“, защитава ОНС „доктор“ през 2008 г., от 2015 година заема академичната длъжност „доцент“. Представената от кандидата документация, която е много добре комплектувана и пълна, отговаря на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на АУ-Пловдив. Доц. д.н. Петър Борисов заема позиция като доцент към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ във факултет „Икономика“ на Аграрен университет – гр. Пловдив, също така заема ръководни длъжности като Зам. Декан, и.д. ръководител катедра и Зам. ректор по учебната работа на АУ-Пловдив. Ерудиран управленски кадър на АУ-Пловдив. През научната си кариера е заемал множество ръководни и експертни позиции, където експертизата и е била винаги високо оценена. Това е видно факта, че доц. д.н. Петър Борисов, членува в 3 професионални организации и в редица списания е ценен рецензент. Участвала е, като ръководител и/ или участник в повече от 20 проекта, както международни, така и национални, и университетски. Доцент Петър Борисов е автор на публикации, които са публикувани в световни бази данни и многократно цитирани. За периода има защитили успешно над 10 докторанти. Кандидатът успешно съчетава преподавателската си дейност с участие в разнообразни проекти,

консултанска дейност и обучение на специалисти и земеделски стопани. Притежава и технически умения и компетенции, свързани с използването на различни софтуерни програми, работа с информационни системи, електронни таблици и приложения.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност.

Представен е списък на научните публикации и трудове на доц. д.н. Петър Борисов, които не повтарят представените за придобиване на ОНС "доктор", НС "доктор на науките" и академичната длъжност "доцент"

а). Изпълнение на количествените изисквания.

Общ брой публикации за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „професор“	73	% от общо публикации
Брой		
Хабилитационен труд - монография	2	2,7
Научни публикации в издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни база данни с научна информация	15	20,0
Научна публикация в нереперирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове	43	60,0
Публикувана глава от колективна монография	7	9,5
Публикувани учебни помагала, ръководства и учебници	3	4,1
Публикувани анализи и технологии	3	4,1

Кандидатът доц. Петър Борисов е изпълнил качествените изисквания много над минималните изисквания, което е отличен атестат за научна продукция, която възлиза съгласно вътрешната е карта в размер на 2253,21 точки или два пъти и половина над минималните изисквания.

б). Изпълнение на качествените изисквания.

От предоставените данни можем да отбележим, че доц. д.н. Петър Борисов изцяло е изпълнил качествените изисквания за заемане на академичната длъжност „Професор“ в Аграрен университет -град Пловдив. Видно от предоставената документация, показателите, както и представените от кандидата доказателства за изпълнението им, може да се обобщи, че доц. д.н. Петър Борисов напълно ги покрива. Заслужава внимание фактът, че той е сред водещите изследователите в България в областта на селското стопанство през последните 10 години и с признание в чужбина.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

От приложените справки се вижда, че доц. д. н. Петър Борисов има достатъчна учебна натовареност по бакалавърски и магистърски програми – лекции и упражнения, за целия период – 2015 – 2023 г. Основните курсове, по които е водил лекции са в областта на икономиката на селското стопанство, мениджмънта, екологията, устойчивото развитие, бизнес, технологии в земеделието, иновации, производствени практики в

агробизнеса, водещ преподавател е по дисциплините „Стратегическо бизнес планиране”, „Управление на конкурентоспособността”, „Управление на иновациите”, „Управление на конфликтите и други. Доц. Петър Борисов е избран за научен ръководител на 13 докторанти, които са защитили дисертационните си трудове. Доц. Петър Борисов владее английски език. Притежава организационни и ръководни умения, работа в екип, теренни проучвания и международни проекти. Активно участва в обучението на специалисти в аграрния сектор и участва в семинари на Националната служба за съвети в земеделието. Наред с научно-преподавателската си дейност, доц. Петър Борисов развива експертна дейност, научна и консултативна дейност, участва в работата и ръководството на факултет „Икономика“ и членува в Съюза на аграрикономистите в България, както работа и консултации и предоставяни съветнически услуги по поръчка на МОН, МЗХ, Националната служба за съвети в земеделието, МИГ „Карнобат”, Миг „Тервел-Крушари”, ИЗК „Марица” – Пловдив и др.. От представената професионална биография се вижда, че доц. Петър Борисов е изграден преподавател, с лекции в чужбина, учен и изследовател и разпространител на научни знания. Научните интереси и научноизследователската дейност на доц. д.н. Петър Борисов напълно съвпадат с направлението на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“. Изложената професионална характеристика на доц. д.н. Петър Борисов го определя като завършен преподавател, администратор, общественик и научен работник, който от формална и научна гледна точка има пълно основание да се кандидатира в обявения конкурс за академичната длъжност „професор“ на Аграрен университет - град Пловдив. Може да се обобщи, че учебно-преподавателската дейност на доц. д.н. Петър Борисов заслужава много висока оценка, в т.ч. поради актуалността на прилаганите учебни материали и активни форми на преподаване.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Основните научни и научно-приложни резултати са на нужното ниво. Те мога да се представят на първо място публикации като учебници свързани в съавторство на теми като: Ръководство за упражнения по основи на стопанското управление. Академично издателство на Аграрния университет, Пловдив ; Ръководство по организация и управление на селскостопанското производство. Академично издателство, Пловдив; Ръководство за упражнения по основи на стопанското управление. Академично издателство на Аграрния университет, Пловдив. Разгледани са проблеми и на земеделието като икономически и организационни и екологични аспекти. Основен обект на изследване в трудовете на доц.д.н. Петър Борисов е конкурентоспособността, което е възприето като сложно обществено явление, което се разглежда в *социално-икономически, политически и екологичен аспект. Според автора продуктивността на екосистемите е устойчива, защото природният капитал – почва, вода, биоразнообразие и климат са възобновяеми*

ресурси. Тези принципи важат и за конкурентоспособността на стопанската организация. Според доц. Петър Борисов тя трябва да е разнообразна във всяко едно отношение като предлаган продукт асортимент, използвани суровини и материали, технологии и начини на организация, идеи за развитие, приемственост. Неговите изследвания се фокусират върху конкурентното развитие на лозаро-винарския сектор като се анализира разнообразието във всеки един бизнес процес на стопанските организации в сектора. *Това налага лозаро-винарския сектор да е екологосъобразен – да щадя природния капитал и да създава възможности за неговото съхранение за нуждите в бъдеще. Лозаро-винарския сектор е производствена система, създадена и управлявана от човека, с цел производството и търговията на продукти, необходими за неговото оцеляване.* Увеличението на продуктивността на сектора води до опростяване и стандартизация на производството. По-голямото разнообразие в дейностите усложнява мениджмънта, което го определя като „враг“ на ефективността. Историята доказва, че в процеса на постигане на конкурентоспособност, естествените екосистеми имат безспорен успех. Изкуствените системи като лозаро-винарството, целящи продуктивност не могат лесно да се адаптират към промените и често губят своята конкурентоспособност. Това налага използването на нов управленски подход, залагащ на опита на естествените екосистеми за постигането на конкурентоспособен лозаро-винарски сектор, чрез поддържане на разнообразие в начините на осъществяване на бизнес процесите на стопанските организации при участието им в мрежата от стойности. Разнообразието се изисква и постига чрез реално работеща конкуренция. В тази посока са изследванията и достиженията на автора по проблемите на отрасъла. Този акцент и фокус е необходим, защото автора на практика защитава дисертационен труд по темата за придобиване на доктор на науките. Много от публикациите са насочени до каква степен българското земеделие е дигитализирано и кои са факторите, които ограничават този процес; до колко стопанствата са готови да адаптират към своите нужди. Така оценката, че предлаганите на пазара дигитални технологии има необходимост от оценка на конкурентоспособността на земеделските стопанства; какви нови бизнес модели, базирани на използването на дигиталните технологии съществуват и какви модели могат да бъдат предложени на практиката. Част от публикациите са в полето за изследване на лозарството както в национален мащаб, така и конкретно в Южнобългарския район, тъй като състоянието на лозарството в този район е показателно за състоянието му в цялата страна. Друга група публикации е посветена на проблемите свързани със така наречените „зелени“ стандарти, натискът който земеделието оказва върху околната среда. Извеждат се проблемите на фермерите, както и по-високите нива на субсидиране, както се стремят да следват добрите производствените практики, което води до по-голяма консумация на химикали и тяхното отвеждане в околната среда. Този подход е поставен на критичен анализ и оценка от страна на доц. д.н. Петър Борисов. Друга група публикации са посветени на методологически подходи за оценка на влиянието на ландшафта върху местната икономика и общество. Търсят се възможности за анализ на регионите в растеж на България и оценка на ландшафта като важна характеристика на територията и може да окаже подкрепа за развитието на

местната икономика и качеството на живот на населението. Друга група статии са посветени на ефекта от прилагане на мерките по ПРСР 2007-2013 и 2014-2020 за подобряване на конкурентоспособността на земеделския сектор. Подобавашо място в творчеството на кандидата е намерило и устойчивото аграрно управление в секторен и териториален аспект. В част от публикациите са доразвити теоретичните основи на иновациите, свързани с предоставяне на селскостопанските системни услуги на земеделските стопани и други. В публикациите на кандидата са разработени детайлни предложения за подобряване на състоянието на селското стопанство и неговата конкурентост. Може да се обобщи, че рецензираната научна продукция на доц. Петър Борисов напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност "професор". Освен това тя е посветена на значима за обществената практика тематика свързана със селското стопанство, организацията и управлението на селскостопанския сектор. Освен това част от нея все още има важни теоретични достижения, които тепърва ще бъдат методологически адаптирани и внедрени в практиката.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам Справката за приносите в научната продукция на кандидата доц. д.н. Петър Борисов. В нея той детайлно е разписал основните теоретико-методологически, методически и практико приложни приноси, които се съдържат в представените за участие в конкурса разработки, по научни направления. Научната продукция на доц. Петър Борисов съдържа редица методологически, методически и научно приложни приноси, насоки и предложения, Основните научни и научно-приложни приноси могат да се сведат до следното: На практика след докторския труд, а и преди това в изследвания период може да изведем следните приноси на доц. д.н. Петър Борисов, както следва,

Приноси с теоретичен характер:

Анализирано и оценено е влиянието на дигитализацията върху равнището на конкурентоспособност на земеделските стопанства; Разработена е стратегия за привличане на заинтересованите страни при дигитализацията на земеделието; Идентифицирани за основните нужди на земеделските стопанства за внедряване на дигитализацията като основен инструмент за управление в тези структури ; Разработена е стратегия за ускоряване на дигитализацията в земеделските стопанства.

Приноси с практико-приложен характер

Разработена е стратегия за управление на конкурентоспособността на бизнес организациите; Анализирани и оценени за бизнес модели от практиката и са дадени препоръки за подобряване на тяхната конкурентоспособност; Разработени са типове стратегии за управление на бизнес модела на стопанската организацията. Представените методически разработки на базата на така изведените приноси могат да са приложими при оценката на комплексни проектни разработки и на адаптивни модели за

оценяване на различните форми за природосъобразно земеделие, конкурентост и управление на иновациите в селските райони. Някои от тях могат да се използват и за методическа основа на практически ръководства и методики, казуси и тестове за обучение на студенти по икономика и управление на регионалното развитие и други.

7. Критични бележки и препоръки

Научното творчество на доц. д. н. Петър Борисов представлява интерес за широк кръг специалисти, научни работници, преподаватели от висшите учебни заведения и студенти. Препоръката ми е в бъдеще да съсредоточи вниманието си към по-пълно оползотворяване на големия си изследователски и преподавателски потенциал, както и на безспорните си научни резултати. Необходимо е да ги систематизира, групира по научни направления и да ги публикува като самостоятелни научни монографични публикации, университетски учебници и учебни материали, с оглед специфичното отчитане на специфичните изисквания на образованието по селско стопанство

8. Заключение

Представената изследователска и преподавателска дейност на кандидата доц. д.н. Петър Борисов доказват, че те отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и на критериите на АУ- гр. Пловдив за заемане на академичната длъжност „професор“, В заключение, на основание представените факти и доказателства, свързани с преподавателската, научноизследователската, експертната и административно-управленската дейност и постигнатите резултати, с пълна убеденост, предлагам на уважаемото Научно жури да гласува за заемането на академичната длъжност „Професор“, по научна специалност Организация и управление (Селско стопанство и подотрасли) на доц. д.н. Петър Борисов Борисов и на Уважаемия Факултетен съвет при факултет „Икономика“ да го избере за „професор“.

София

17.10.2023 г.

Рецензент:

(проф. д-р Камен Петров)